

est Apostolus, et dixit: « Quid ergo dicemus, fratres? » Numquid Deus repulit plebem suam, quam præscivit? » Absit: nam et ego Israëlita sum, ex semine Abrahamæ, de tribu Benjamin. Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit¹. » Utique si repelleret Dominus plebem suam, non esset unde esset ipse Apostolus. Unde autem ipse, inde et alii. In his plebs Domini, non in omnibus; sed quemadmodum scriptum est: « Reliquiæ salvæ erunt². » Non in omnibus; sed area ventilata, massa intromissa est, palea jacet³. Totum quidquid vides Judæorum reproborum, paleam vides. Unde vides istam paleam, jam ide exiti massa, jam in horreo recondita est. Ambas res videamus, ambas discernamus.

VIII. Quid Psalmus adjungit? « Quoniam in manu ejus » fines terræ. » Agnoscimus lapidem angularem; lapis angularis, Christus. Non potest esse angulus, nisi duos in se copulaverit parietes: ad angulum de diverso veniunt, sed in angulo sibi non adversantur. Venit ex una parte circumcisio, venit ex alia parte præputium. In Christo ambo populi concordaverunt: quia ille factus est lapis, de quo scriptum est: « Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli⁴. » Si ergo Christus in caput anguli, non attendamus diversitatem de longe venientium, sed propinquitatem in Christo cohærentium. Ibi agitur, ibi videamus, « Quoniam non repellet Dominus plebem suam. » Ecce unus paries, in quo jam, ut diximus: « Non repulit Dominus plebem suam. » Inde Apostoli, inde Israëlitæ omnes qui crediderunt, ac venditarum rerum suarum pretia ante pedes Apostolorum posuerunt⁵: voluntate pauperes, de Deo divites. Agnovimus unum parietem, impletum esse ibi quod diximus: « Quia

¹ Rom. xi, 1, 2. — ² Isaï. x, 22, et Rom. ix, 27. — ³ Matth. iii, 12. — ⁴ Psal. cxvii, 22. — ⁵ Act. iv, 34, 35.

» non repellet Dominus plebem suam: » videamus et alium parietem. « Quoniam in manu ejus fines terræ. » Ecce alius paries in omnibus gentibus: « In manu ejus » fines terræ. » Venerunt etiam omnes gentes ad lapidem angularem, ubi osculum pacis agnoverunt, in illum unum, qui de duobus fecit unum: non quemadmodum hæretici, qui de uno fecerunt duo. Hoc enim idem ait Apostolus de Domino Christo: « Ipse est enim, inquit, pax nostra, qui » fecit utraque unum¹. » Ergo jubilemus illi. Quare? « Quia Non repellet Dominus plebem suam. » Iterum quare? « Quoniam in manu ejus fines terræ, et altitudines montium » ipsius sunt. » Altitudines montium, sublimitates terrarum. Aliquando istæ sublimitates, id est, ipsæ terrenæ potestates adversatæ sunt Ecclesiæ, leges contra Ecclesiam promulgarunt, nomen christianum de terra delere conati sunt: sed posteaquam impletum est quod prophetatum est: « Adorabunt eum omnes reges terræ²; » factum est quod hic dictum est: « Altitudines montium ipsius » sunt. »

IX. Sed forte tu de tentationibus satagis, ut constitutus in tanta gratia promissionum Dei, propter scandala mundi turberis? Nec ipsa scandala aliquid tibi faciunt; quoniam mensuram a Domino acceperunt: « Quoniam » ipsius est mare. » Est enim mare mundus iste, sed et mare Deus fecit. Nec sævire fluctus possunt, nisi usque ad littus, ubi ipse terminum posuit. Nulla ergo tentatio, nisi acceperit mensuram a Domino. Sint ergo tentationes, sint tribulationes: consummaris eis, non consumeris. Vide utrum ipsæ tentationes non prosint. Attende Apostolum: « Fidelis Deus, qui non vos sinet tentari supra quam potestis sustinere³. » Non ait: Non vos sinet tentari om-

¹ Ephes. ii, 14. — ² Psal. lxxi, 11. — ³ 1 Cor. x, 13.

nino. Si enim recusares tentationem, recusares refectio-
nem. Ergo reficeris: et si reficeris, in manibus artificis
es. Aliquid tibi tollit, aliquid corrigit, aliquid complanat,
aliquid mundat: agit quibusdam ferramentis suis; ipsa
sunt scandala hujus sæculi; tu tantum de manu artificis
noli cadere. Nihil tentationis accedet ultra vires tuas. Hoc
permittit Deus ad utilitatem tuam, unde tu possis profi-
cere. Denique ipsum Apostolum audi hoc conjungentem:
« Sed faciet cum tentatione etiam exitum, ut possitis sus-
» tinere. » Ergo mare forte metuendum tibi erat? Noli ti-
mere: « Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud. » A
gentibus times scandala? Et ipsas gentes ipse fecit; non
permittet illas ultra eam sævire, quam novit ille mensu-
ram, ex qua proficias. Nonne dicit alius Psalmus: « Om-
» nes gentes quotquot fecisti, venient et adorabunt coram
» te, Domine¹? » Si omnes gentes quotquot fecisti, ma-
nifestum est quia et gentes ipse fecit. Ideo « Ipsius est
» mare, et ipse fecit illud, et aridam terram manus ejus
» finxerunt. » Esto tu arida terra, siti gratiam Dei, ut
veniat super te imber dulcis, inveniatur in te fructum. Non
permittit fluctus operire quod servit: « Et aridam terram
» manus ejus finxerunt. » Ergo et hinc jubilemus illi.

X. Nam quoniam hæc ita sunt, quoniam tanta expli-
cavimus ad laudem Dei pertinentia, redite ad illud unde
coeperat: « Venite, adoremus, et procidamus ei, et plo-
» remus ante Dominum, qui fecit nos². » Ideo enim extul-
temus, quia fecit illud et illud. Et commemoravit multa,
et nunc repetit exhortationem: « Venite, adoremus, et
» procidamus ei, et ploremus ante Dominum, qui fecit
» nos. » Jam commemoratis a me laudibus Dei, nolite
pigri esse, et longe vita et moribus stare: « Venite, ado-
» remus, et procidamus ei. » Sed forte de peccatis vestris,

¹ Psal. lxxxv, 9. — ² Id. xciv, 6.

quæ vos longe fecerant a Deo, solliciti estis: faciamus se-
quentia: « Et ploremus coram Domino, qui fecit nos. »
Ardes forte conscientia delicti, lacrymis extingue flam-
mam peccati, plora ante Dominum: securus plora ante
Deum, qui te fecit; non enim opus manuum suarum con-
temnit in te. Noli putare quia potes a te refici. A te defi-
cere potes, tu te ipsum reficere non potes: ille reficit qui
te fecit. « Ploremus ante Dominum, qui nos fecit: » la-
crymare ante illum, confitere illi, præveni faciem ejus in
confessione. Quis enim es tu, qui illi ploras, et illi con-
fiteris, nisi quem fecit? Non parvæ fiduciæ est ad facto-
rem res facta, et non quomodocumque facta, sed ad ima-
ginem et similitudinem ipsius. « Venite, adoremus, et
» procidamus ei, et ploremus ante Dominum, qui fecit
» nos. »

XI. « Quoniam ipse est Dominus Deus noster¹. » Ut au-
tem securi ante illum procidamus et ploremus, nos quid
sumus? « Nos autem populus pascuæ ejus, et oves ma-
» num ejus. » Vide quam eleganter verborum ordinem
commutavit, et tanquam non propria reddidit; ut ipsos
intelligamus oves, qui sunt et populi. Non dixit: Oves pas-
cuæ ejus et populus manuum ejus; quod magis putaba-
tur posse congruere, quia oves ad pascua pertinent: sed
ait: « Populus pascuæ. » Ergo populus oves sunt; quia
dicit: « Populus pascuæ ejus: » ipse populus oves sunt.
Sed rursus, quia nos habemus oves quas emimus, non
quas fecimus; dixerat autem superius: « Procidamus ei
» qui fecit nos: » recte dictum est: « Oves manuum
» ejus. » Nullus hominum sibi facit oves: emere potest,
donari possunt, invenire potest, aggregare potest, pos-
tremo furari potest; facere oves non potest. At vero Do-
minus noster fecit nos: ideo « Populus pascuæ ejus et

¹ Psal. xciv, 7.

» oves manuum ejus, » ipsæ sunt, quas sibi ipse facere dignatus est gratia sua. Has enim oves laudat et in Canticis Canticorum, perfectos quosdam dicens tanquam dentes Ecclesiae sanctae sponsae suae: « Dentes tui sicut grex » detonsarum ascendentium de lavacro, quæ geminos pariunt, et sterilis non est in illis¹. » Quid est, « Dentes tui? » Per quos loqueris. Dentes enim Ecclesiae, per quos loquitur Ecclesia. Quales dentes tui? « Tanquam grex » detonsarum. » Quare, detonsarum? Quia sarcinas saeculi posuerunt. Nonne detonsæ erant oves illæ, de quibus paulo ante dicebam, quos præceptum Dei totonderat, dicentis: « Vade, vende omnia tua, da pauperibus, et » habebis thesaurum in cœlis, et veni, sequere me²? » Fecerunt hoc præceptum; detonsi venerunt. Et quia baptizati sunt credentes in Christum, quid ibi dicitur? « Ascendentium de lavacro: » id est, ascendentium de mundatione. « Et omnes geminos creant. » Quos geminos? Duo illa præcepta, in quibus tota Lex pendet et Prophetæ. « Nos ergo populus pascuæ ejus, et oves manuum ejus. »

XII. Ergo, « Hodie si vocem ejus audieritis³. » O plebs mea, plebs Dei! Alloquitur plebem suam Deus, non solum illam plebem suam, quam non repellat, sed etiam omnem plebem suam. Loquitur enim in angulo utriusque parietis⁴, id est, in Christo prophetia loquitur et populo Judæorum et populo Gentium. « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. » Aliquando enim audistis vocem illius per Moysen, et obdurastis corda vestra. Per præconem locutus est, quando obdurastis corda vestra; per se nunc loquitur, mollescant corda vestra. Qui præcones ante se mittebat, ipse venire dignatus est: ore suo hic loquitur, qui loquebatur per ora Prophetarum. « Hodie ergo » si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.»

¹ Cant. iv, 6, et vi, 5. — ² Matth. xix, 21. — ³ Psal. xciv, 8. — ⁴ Ephes. ii, 20.

XIII. Quare dixisti: « Nolite obdurare corda vestra? » Quia meministis quid soleant facere patres vestri. « Nolite » obdurare corda vestra: quemadmodum in illa amaricatione, secundum diem tentationis in deserto¹. » Recollitis certe, fratres, quod ille populus tentarit Deum², acceperit disciplinam, et rectus sit in deserto tanquam ab optimo sessore, frenis legum, frenis præceptorum; nec sit desertus tamen a Deo etiam indomitus, non solum beneficiis præsentibus, sed etiam virga emendationis non desistente. « Nolite ergo obdurare corda vestra: sicut in » amaricatione, secundum diem tentationis in deserto, » ubi tentaverunt me patres vestri. » Jam tales non sint patres vestri; nolite eos imitari. Patres vestri erant: sed si non imitati fueritis, patres vestri non erunt: tamen quia de his nati estis, patres vestri erant. Et si Gentes venientes ab extremo terræ, sicut dicit Jeremias: « Ad te Gentes » venient ab extremo terræ, et dicent: Vere mendacia » coluerunt patres nostri, simulacra in quibus non est utilitas³: » si Gentes dimiserunt simulacra sua, ut venirent ad Deum Israël; quos ipse Deus Israël de Ægypto per mare Rubrum duxit, in quo inimicos eorum consequentes operuit⁴; quos in desertum eduxit, manna pavit⁵, nunquam virgam suam ab eorum disciplina tulit, nunquam beneficia misericordiae subtraxit, ipsi debent deserre Deum suum, cum Gentes venerint ad Deum ipsorum? « Ubi tentaverunt me patres vestri: probaverunt, » et viderunt opera mea. » Quadraginta annis viderunt opera mea, quadraginta annis exacerbaverunt me. Ante illos miracula in manu Moysi faciebam, et ipsi magis magisque corda obdurabant.

XIV. « Quadraginta annis proximus fui generationi

¹ Psal. xciv, 9. — ² Exod. xvi, 2, et xvii, 6, 7. — ³ Jerem. xxxvi, 19. — ⁴ Exod. xiv, 22, et xv, 14. — ⁵ Id. xvi, 13-36.

» huic. » Quid est, « Proximus fui? » Præsentavi me in signis et virtutibus meis : non uno die, non duobus ; sed, « Quadraginta annis proximus fui generationi huic ; et » dixi : Semper isti errant corde¹. » Hoc significaverunt quadraginta anni, quod et « Semper. » Quadragenarius enim iste numerus indicat integritatem sæculorum, tanquam perficiantur sæcula per hunc numerum. Ideo Dominus quadraginta diebus jejunavit, quadraginta diebus tentatus est in eremo², et quadraginta diebus fuit cum Discipulis post resurrectionem³. Primis quadraginta diebus tentationem, posterioribus quadraginta diebus consolationem ostendit : quia cum tentamur, sine dubio consolamur. Corpus enim ejus, id est, Ecclesia necesse est tentationes patiat in hoc sæculo : sed non deest ille Consolator, qui dixit : « Ecce ego vobiscum sum usque in » consummationem sæculi⁴. Et dixi : Semper isti errant » corde. » Ab hoc cum illis fui quadraginta annis, ut ostenderem genus tale hominum, quod me semper exacerbat usque in finem sæculi. Quia per illos quadraginta annos, totum sæculum significare voluit.

XV. Quid ergo? pro illis non erunt alii, qui intrent in requiem Dei? Improbati sunt illi, quibus displicuit misericordia Dei, qui restiterunt Deo corde indurato : illis improbatis, numquid perdidit Deus populum suum? Non erit verum, « Potens est Deus de lapidibus istis suscitare » filios Abrahæ⁵? » Ergo, « Dixi : Semper isti errant » corde. Et isti non cognoverunt vias meas, quibus juravi » in ira mea, Si introibunt in requiem meam⁶. » Quibus » juravi in ira mea, Si introibunt in requiem meam ; » magnus terror. Ab exultatione cepimus, sed ad magnum timorem conclusit Psalmus iste : « Quibus juravi in ira mea,

¹ Psal xciv, 10. — ² Matth. iv, 1-11. — ³ Act. i, 3. — ⁴ Matth. xxviii, 20. — ⁵ Id. iii, 9. — ⁶ Psal. xciv, 11.

» Si introibunt in requiem meam. » Loqui Dominum magnum est ; quanto magis jurare Deum? Jurantem hominem debes timere, ne propter jurationem faciat quod contra voluntatem ejus est ; quanto magis Deum, qui nihil temere jurare potest? Jurationem ad confirmationem voluit esse. Et per quem jurat Deus? Per semetipsum. Non enim habet majorem per quem juret¹. Per semetipsum confirmat promissa sua, per semetipsum confirmat minas suas. Nemo dicat in corde suo : Verum est quod promittit ; falsum est quod minatur. Tam certus esse debes de requie, de felicitate, de æternitate, de immortalitate, si feceris præcepta ipsius, quam certus esse debes de interitu, de ardore ignis æterni, de damnatione cum diabolo, si contempseris præcepta ejus. Juravit ergo illis in ira sua, ne intrent in requiem ipsius ; et tamen oportet aliquos intrare in requiem ipsius ; non enim nulli dabitur requies ipsius. Illis ergo reprobatis, nos intrabimus : quia etsi aliqui ex ramis fracti sunt propter dissimilitudinem et infidelitatem, nos propter fidem et humilitatem inseremur². Nos ergo intremus in requiem ejus. Unde autem intrarunt illi qui intrarunt, illi qui electi sunt, qui non corde obdurato restiterunt? Quia verum est « Quod non repellet Dominus » plebem suam. »

¹ Hebr. vi, 13. — ² Rom. xi, 19, 20.